

Köszöntő

LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE KÖSZÖNTŐVÉ VÁLÓ SZAVAK VEZÉRCIKKE, AVAGY PRAGMATIKAI ADALÉKOK SZILI KATI TANÁRNŐ MÉLTATÁSÁNAK MAGYAR MINT IDEGEN NYELVI ÍRÁSACTUSÁHOZ

*Mindenk embernek a lelkében dal van
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek.*

(Babits Mihály: A második ének – részlet. 1928)

Ahhoz, hogy – közös lélekkel ráhangolódva – most lehessen kit ünnepelnünk, kellett az ELTE BTK egykori Központi Magyar Nyelvi Lektorátusán egy kezdettől lelkes, szorgalmas, érdeklődő, nyitott, elkötelezett hallgató és egyben már tanársegéd, aki az Éder Zoltán vezetésével 1982-ben posztgraduális formában indult magyar mint idegen nyelv tanári szak első évfolyamán harmadmagával tanult és tanított. Szili Katalin tanárnő, aki 1997-től már vezetője is lett az immár éppen 65 éves és 2011-ben átnevezett oktatási egységnek, a Magyar mint Idegen Nyelv Tanszéknek. Első dolgos éveitől kezdve máig is elhivatottan munkálkodik az alkalmazott nyelvészetbe is sikeresen integrálódott diszciplína oktatási és kutatási rangjának további hazai, határon túli és külföldi elismertetéséért, emelkedéséért.

Vezető oktatóként kidolgozta a szak korszerűen komplex koncepcióját, a magyar nyelvészetet, a magyar mint idegen nyelv grammatikájának funkcionális leírását és oktatását, a diszciplináris és a hungarológiai tárgyakat együttesen magába foglaló tantárgyi alapstruktúráját, majd a modern nyelvoktatás mai igényeinek is megfelelően kitérítette a tantervi horizontot újabb tudományos tendenciákat képviselő tudományterületek (például a pragmatika, az interkulturális nyelvészet) szerves beépítésével.

Az ELTE e tanári MA-szakjának folyamatos gondozása mellett, a magyar mint idegen nyelv tanárjelöltjeinek oktatásával párhuzamosan az ELTE magyarul tanuló külföldi diákjainak nyelvi képzését is irányítja, ami további jelentős oktatásszervezési feladatokat jelent számára. Az előírtat jóval meghaladó budapesti óraterhelés és szak-

dolgozati témavezetés vállalása mellett az Eperjesi Egyetem Magyar Nyelv és Kultúra Intézetében, valamint az ELTE és a PTE Nyelvtudományi Doktori Iskolájában egyaránt rendszeresen tanít, illetve témavezetéseket vállal. Példásképp tanári és emberi magatartása hálás visszhangra talált: diákjai elméleti és gyakorlati tudása mellett elhivatottságát, magával ragadó lelkesedését tisztelik benne a leginkább. A szakmai igényeknek és kihívásoknak megfelelő, korszerű ismeretek átadása, a sajátos magyar mint idegen nyelvi szemléletmód kialakítása mellett hangsúlyosan fontosnak tartja, hogy tanszéke oktatói, magyar és külföldi hallgatói igazi közösséget alkossanak.

Időközben habilitált egyetemi docens lett, és ezzel együtt megmaradt vérbeli kutató nyelvésznek, nyelvtanárnak, tankönyvíróknak, mindenekelőtt pedig egészében a magyar mint idegen nyelv ügye, s általában is a minőségi felsőoktatás és az egyetem iránt elkötelezett szakembernek. A nagy energiát igénylő oktatási és szervezési feladatok vállalása is ezt a küldetéstudatú szolgálatot bizonyítja.

Szili Kati tanárnő (nagyon el tudom képzelni, hogy diákjai így is hívják maguk között) valóságos jelenség. Hihetetlenül energikus tud lenni. Ha rátekintve egy csöndes pillanatra olykor éppen gondterheltnek találjuk, másodperceken belül csodálattal láthatjuk, hallhatjuk, hirtelen mégis milyen lelkes lendülettel, meggyőző erővel kezdi és folytatja megszólalását akár értekezleten, akár tanórán vagy tudományos előadáson.

Kutatási területeinek korábbi nyelvészeti vonulata (a funkcionális nyelvelírás, az igekötők és az aspektus tanulmányozása) újabban pregnánsan kiegészült az alkalmazott nyelvészet interdiszciplináris és a hungarológia nyelvpedagógiai kérdéseivel, főként pedig a pragmatika, illetve az interkulturális kommunikáció korszerű megközelítéseivel, kitüntetett helyen a beszédaktusok és az udvariasság összefüggéseivel. Tudományos eredményeit rendszeresen publikálja hazai és nemzetközi fórumokon.

Több mint száz publikációja közül ezúttal csak könyveit emelném ki. A pragmatika terén ő az első magyar nyelvű, átfogó igényű monográfia sokat idézett szerzője (*Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2004), elméletileg átgondoltan megalapozott és ugyanakkor gyakorlatias *Vezérkönyve* pedig az egyik leghasznosabb szakirodalmává vált a magyart idegen nyelvként oktató tanároknak (*Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához*. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2006). Több tankönyv, egyetemi jegyzet is fűződik a nevéhez. Ilyen műfajú munkái között van német közvetítő nyelvű magyar nyelvkönyv (*Lépésről lépésre. Ungarisch für Anfänger*. Braumüller, Wien, 1990/2006; Szalai Zsuzsával), külföldi bölcsészhallgatóknak készült jegyzet (*Magyar nyelv 1.– elsőéves külföldi bölcsészhallgatóknak*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996; társszerzőkkel), valamint a magyar nyelv szemantikájával és stilisztikájával foglalkozó tankönyv is (*A magyar nyelv szemantikája és stilisztikája*. Prešovskáuniverzita v Prešove, 2015). Továbbá szerkesztője és egyik szerzője a Magyar mint Idegen Nyelv Tanszék munkatársai által készített, 2016-ban megjelent angol nyelvű pragmatikai tárgyú online tananyagnak (*Pragmatics in Practice: Empirical studies in the Hungarian language*. ELTE, Budapest, 2016; társszerzőkkel).

A szakma tudományos közéletének szervezésében, irányításában is aktív szerepet játszik. A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóiratoként ismert *THL₂* és a *Hungarológiai Évkönyv* szerkesztőbizottsági tagja kezdettől fogva, valamint a Magyar

Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete tavaly megalakult magyar mint idegen nyelvi szakosztályának is vezetőségi tagja. Rendszeres előadóként ismert hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon, továbbá a külföldi magyar vendégoktatók, illetve a diaszpórában tevékenykedő magyartanárok szakmai továbbképzésében. Eleven kapcsolatban áll számos külföldi magyar oktatóhellyel, és széles körű nemzetközi kapcsolatait felhasználja az egyetem jó hírének kontinenseken átívelő terjesztésére is.

Saját kutatói és oktatói, valamint tudomány- és oktatásszervezési tevékenysége mellett szívügyének tekinti a színvonalas szakmai utánpótlás biztosítását: következetesen támogatja a fiatalabb nemzedék szakmai törekvéseit, szívesen vállalja a tanítványok által írt tudományos dolgozatok és magyar mint idegen nyelvi tananyagok lektorálását. Szakmai igényességét mindenki megtapasztalhatja, aki valamilyen módon együtt dolgozik vele. Vezetésével tananyagíró műhely működik a tanszéken, s a magyar mint idegen nyelv tanárainak körében rendkívül népszerűek is a hallgatókkal közösen összeállított nyelvtani gyakorlófüzetek (*A formától a használatig. Hungarian Grammar Exercises 1–3. ELTE BTK Magyar mint Idegen Nyelv Tanszék, Budapest, 2011, 2014; változó társszerzőkkel*).

Elismerésre méltó oktatási és tudományos tevékenységének műhely- és iskolate-remtő, messze kisugárzó – a már külföldön működő tanítványok révén megsokszorozódó – hatásának köszönhetően a *Vezérkönyv* szerzője tehát maga is vezéregyéniséggé, hazai és nemzetközi viszonylatban is a szakma egyértelműen első számú szaktekintélyévé vált.

Személy szerint is hálás vagyok, hogy annak idején készségesen vállalta az aktív közreműködést pécsi oktatási programjainkban: az óraadást az ezredfordulón itt is virágzó magyar mint idegen nyelv tanár szak nappali és levelező tagozatán, valamint az óraadói és témavezetői, alkalmanként opponensi szerepkört doktori programunk hungarológiai elágazásában. Nem azt nézte, hogy ezzel egy konkurens vidéki műhely működését segíti föllendülni, hanem önzetlenül az ügyet tartotta szem előtt: legyenek mindenfelé minél többen, akik szakmailag igényesen fölkészítve láthatják majd el hivatásukat itthon és külföldön. Ezért még a hétvégi ingázások közlekedési terheit is magára vette. Mindenesetre ezek a tömbösítések arra is lehetőséget adtak, hogy a közös vacsorák és reggelik közben folytatott emlékezetesen jó hangulatú beszélgetéseknek köszönhetően emberileg is közelebb kerüljünk egymáshoz, hogy végül baráti kapcsolat alakulhatott ki közöttünk a tartós kollegiális együttműködés mellett.

Aztán a sors úgy hozta, hogy igazi harcostársakká is kellett válnunk. Humorosan még megszólításszerűen is, noha a helyzet egyáltalán nem volt humoros, amikor nemrég a többi érintett hazai kollégával együtt hirtelen, váratlanul már veszélyben láttuk a magyar mint idegen nyelv tanár szak jövőjét, és aggódva szemléljük a Balassi Intézet önállóságának lefokozását is. Voltaképpen máig is küzdünk „a hivatalnak packázásai” ellenében, de sajnálatos módon egyre kilátástalanabbul. Abban reménykedhetünk, hogy kinevelt tanítványaink öröklött lelkesedéssel kitartóan folytatják majd ezt a harcot, amíg az itthon, határainkon túl és külföldön egyaránt nélkülözhetetlen nemzeti tanár szak végre újra elnyeri méltóképpen minőségi képzést garantáló rangját a magyar felsőoktatásban.

És most írásaktusomban végre magához az Ünnepelthez fordulok. Merjünk tehát ismét nagyot álmodni: lesznek, akik nyomunkban újrakezdek! A kollégák és a diákok nevében is szívből kívánom: Isten éltesen, Kati – addig is, tovább is –, jó egészségben, szakmai sikerélményekkel, még sok-sok csillogó tekintetű tanítvány hálás viszontmosolyával, tisztelettől és szeretettől méltán övezve! Ezúttal pedig fogadd szeretettel ezt a szerény közös ajándéknak szánt köszöntő kötetet, amely máris arról tanúskodik, hogy barátaid, kollégáid, köztük tanítványaid ugyancsak az említett tisztelet és szeretet érzésétől áthatva fejezik ki egy-egy írás erejéig elismerésüket és köszönetüket mindazért, amit munkásságod és segítve együttműködő jelenléted által nemcsak magáért a nemes ügyért, hanem egyben személy szerint értünk is tettél!

Szűcs Tibor